

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ

АКАДЕМИЧНО ИНФОРМАЦИОННО ИЗДАНИЕ

БРОЙ 2(347), година XXIII

21 март 2005 година

КОЯ ЩЕ Е НАУКАТА НА НОВОТО ХИЛЯДОЛЕТИЕ?

На прага на III-то хилядолетие е прието да се правят прогнози по най-различни поводи. Предлагаме ви разговора с И. Е. Кануников, директор на НИИ по физиология „А. А. Ухотомски“ към Санктпетербургския държавен университет.

- Г-н Кануников, как си представяте бъдещето на науката.

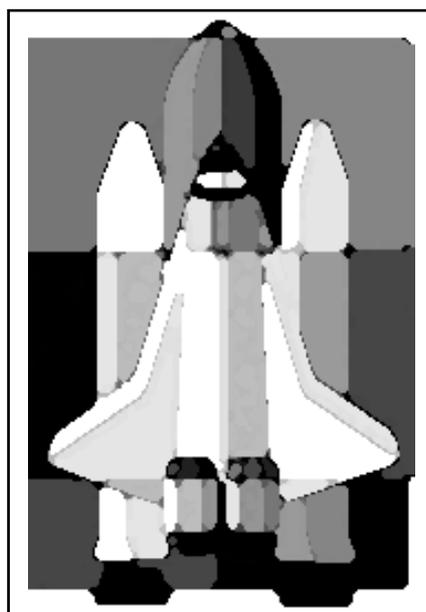
- Аз не съм специалист по футурология и от моя страна би било повече от самонадеяно да давам сериозни прогнози за бъдещето на цялата наука. Но като човек, който се занимава с психофизиология, съм съвсем сигурен, че през следващото хилядолетие ще се отдава безспорен приоритет на науките за човека.

- Защо?

- Да направим проста аналогия с химията на високомолекулярните съ-

единения. За да синтезираме дадено ново съединение, ние трябва добре да познаваме свойствата на съставлящите го атоми и законите на техните взаимодействия. Аналогично, ако искаме да „синтезираме“ ново хармонично общество, ние трябва да имаме добра представа както за свойствата на неговите „атоми“, т. е. на хората, от които то е съставено, така и за законите, определящи взаимоотношенията между тях. Но нашите представи за човешката природа са съвсем оскъдни и противоречиви и това се обяснява просто с факта, че няма нищо по-сложно на тази земя и в този свят от Човека. Или както прекрасно го е изразил един психолог: „*Да проумееш атома е детска игра в сравнение с това да проумееш детската игра*“.

на стр. 2

ЧУЧЕЛАТА - МРАЧНОТО ЧУВСТВО ЗА ЕСТЕТИКА В БЪЛГАРСКИЯ БИТ

на стр. 2

СТУДЕНТСКИ ЛИТЕРАТУРЕН КОНКУРС

организира Вестник
„ПЛОВДИВСКИ
УНИВЕРСИТЕТ“

В Броя вземете още:

- Санстефанският символ в изтозния въпрос
- Студентското арт-кино стартира
- Състояние Любофф
- На кого презат Бараките в ПУ?

ПРОГНОСТИКА

НА КОЯ НАУКА ПРИНАДЛЕЖИ

ОТ СТР. 1

Именно поради това най-близка и най-важна задача на съвременната наука трябва да стане изучаването на Човека. Думите на Сократ „опознай себе си“ биха могли да станат девиз на новото хилядолетие.

Може да приведем и друга, по-непосредствена аргументация в полза на гореизказаната теза. Ако се вгледаме в историята на развитието на обществото, ще видим, че огромно влияние върху социалната еволюция са оказвали представите за същността, за природата на човека, битували през дадената епоха. Първа и най-ярка илюстрация на това е епохата на Ренесанса, която А. Ф. Лосев нарича велик преврат, непознат на нито един друг период от човешката история, без който не би било възможно никакво последващо прогресивно културно развитие. Когато Ренесансът се анализира не от гледна точка на историческия материализъм, а от посочената позиция, се вижда, че необичайният прогрес на това общество е в резултат на новата психология - психологията на индивидуалността. Човекът е ярка индивидуалност, той е творец, той е подобен на Бога. Титаниите на Възраждането са истинско въплъщение, истински химн на индивидуалността. Именно вратата на човека в своите творчески способности и неограничени възможности става действителната причина за такъв небивал разцвет.

Другият пример е свързан с името на Зигмунд Фройд. Добре знаем какво огромно влияние върху западния човек, а и върху нашето общество (достатъчно е да погледнем витрините на която и да е книжарница) оказва психоаналитичната концепция. Един философ е казал, имайки предвид концепцията на З. Фройд, че човечеството е преживяло три велики сътресения в своята история: първия път - когато е разбрало, че земята не е

БЪДЕЩЕТО?

център на мирозданието, втория - когато е научило, че човекът е произлязъл от маймуната, и третия - когато З. Фройд е обявил, че човек не е господар на постъпките си и е изцяло под властта на инстинктите.

Следващият пример е свързан с името на Б. Скинър, наричан психолог номер две (след Фройд). Очевидно това име не е чак толкова известно, но влиянието, което той е оказал върху американското общество, не може на остане недооценено. Пове-

денческата инженерия, наричан психолог номер две (след Фройд). Очевидно това име не е чак толкова известно, но влиянието, което той е оказал върху американското общество, не може на остане недооценено. Поведенческата инженерия, модификацията на поведението, програмираното обучение - всички тези „технологии“ са тясно свързани с името на Б. Скинър. Интересното е, че той започва научната си кариера с изследването на поведението на животни в лабиринт и с изработването у тях на така наречения оперантен рефлекс. След това той пренася върху цялото човешко общество своята методика за оперантно обуславяне, основаваща се на принципа за поощряване на едни или наказване на други реакции. Той смята, че човекът, подобно на животните, се намира в лабиринта на живота и задачата на държавата, в лицето на правителството, се състои в това да формира у човека желаните репертоар на поведение, основавайки се на предложената от Б. Скинър формула: „ако искаш да промениш поведението, промени последствията“. Както вече казах, влиянието на неговите идеи върху американското общество е значително. Така например книгата му със заглавие „От другата страна на свободата и достойнството“, излязла през 70-те години, веднага става бестселър и обект на разгорещени спорове. Става така, защото в книгата си Скинър апелира неговата система за поведен-

ческа инженерия да се използва за контрол на поведението на всеки човек в САЩ, за да се предотвратят войните и насилието. Трябва да се отбележи, че програмите му за модификация на поведението получават широка подкрепа от държавата и започват да се използват в училищата, психиатричните клиники, затворите. Например в затвора нормативното поведение се поощрява с жетони, срещу които могат да се закупят цигари, а

всяко нарушение на правилата се наказва с ограничаване на предоставяните блага до пълна сензорна изолация. Един журналист пише по този повод, че нищо не предизвиква такъв ужас у затворниците като програмата за модификация на поведението.

Струва ми се, че трите приведени примера са достатъчни да се убедим в това колко силно влияе върху развитието на обществото концепцията за човека. Трябва да кажем, че нашето общество в близкото минало също може да послужи като добра илюстрация на казаното, тъй като в страната ни дълго време господстваше концепцията не за индивидуалност, а за еднаквост. Като пряко следствие от еднаквостта се яви пренебрежителното отношение към отделния човешки живот, към неговата самоценност и уникалност, а това на свой ред доведе до тезата за взаимозаменяемостта на всеки човек. Колко често чуваме: „Няма незаменими хора“. Истина ли е това?

Освен това нашата психологическа наука също пострада през определени години. Всички знаят за гоненията, на които беше подложена генетиката, но имаше и партийни решения, забраняващи психологическото тестиране като буржоазно извращение; фак-

тически беше наложено табу върху цялата западна психологическа литература. (Между другото, интересно е да се отбележи, че психологическото тестиране си проби път в авиационните училища. За да се подготвят, например, тридесет летци, се налагаше да се подбират триста души, които на практика минаваха през такова тестиране в скрита форма по време на целия процес на обучение посредством отсяване, т. е. отпадане. И за да се икономисат пари, започнаха да се разработват тестове, за да може още „на входа“ да се подберат хората, които отговарят на високите изисквания на тази професия.)

- Сигурно развитието на психологическата наука в нашата страна има някои особености, още повече ако си спомним, че в нашия университет факултетът по психология беше създаден на базата на специалността психология към философския факултет едва през втората половина на ХХ век?

- Да. Психологическата наука в нашата страна също беше оштетена. Трябва, наистина, да отбележим, че щетите не са толкова забележими, но последствията, струва ми се, са по-драматични. Бих казал така: в генетиката пострадаха хора заради верността си към идеята, а в психологията пострада самата идея.

Оттук произтичат и дълбоките последствия, които наблюдаваме днес във вид на врачката баба Нюра, професорите по езотерични науки, лечението чрез отрязване на енергийните опашки, корекцията на съдбата и т. н. И дори дейността на дипломирания психотерапевт Кашпировски се основава на същата психологическа безграмотност. Какво представляват неговите телевизионни сеанси? Просто „конвейер“, а когато се работи на конвейер, задължително има брак. Според мен логиката на Кашпировски е цинична и в основата си също произтича от пренебрежителното безразлично от-

НА СТР. 3

ФОРУМ

ОБЩОТО СЪБРАНИЕ ПРИЕ ОТЧЕТА НА УНИВЕРСИТЕТСКОТО РЪКОВОДСТВО

В отчета си ректорът проф. д-р Иван Куцаров отбеляза важните пунктове от дейността на университетското ръководство: създаване на екип от изявени специалисти; утвърждаване стил на академизъм, уважение към закона, към академичните институции, звания и степени; усъвършенстване на вътрешнозаконовата документация; утвърждаване автономията на факултетите и техните ръководства; изготвяне на нова концепция за развитието на филиалите - има идея колежът в Пазарджик да стане филиал на ПУ; увеличено е заплащането за научна степен; създадени са правила за приемане и обучението на студенти, идващи от вузове с платено обучение.

Средствата, получени за рехабилитация на сградата, са вложени в основно обновената 6. аудитория, заседателната зала, библиотеката, кабинетите и др. Проф. Куцаров завърши изказването си с потвърждението, че ще бъде изграден асансьор в централната сграда, за което е обещано съдействие от зръчкото посолство.

Отчети за ръководените от тях сектори направиха и тримата заместник-ректори: доц. д-р Запрян Козлуджов (учебна дейност), проф. д-р Георги Андреев (наука и международно сътрудничество),

На 31 януари беше свикано Общото събрание на Пловдивския университет. Неговият председател - доц. д-р Клео Протохристова, представи дневния ред, който включваше отчет на ректора и заместник-ректорите за изминалия период от техния мандат, отчет на Контролния съвет и приемане на правилника на Университета.

проф. д-р Мариана Михайлова (университетски мениджмънт)

Доц. Козлуджов отбеляза приключването на кандидат-студентската кампания до края на август, когато всички места за отделните специалности са били попълнени. Факт, който говори за сериозния интерес към нашето висше училище. Реализиран е българо-немски проект, според който в ПУ се обучават над 30 немски студенти по специалността „Спортна педагогика“. Заслугата за реализацията на този проект е на проф. д-р Веселин Маргаритов. Има вероятност в Университета да започнат обучение между 50 и 100 турски студенти.

Проф. Андреев се спря на условията, в които се извършва изследователската дейност и на компонентите, на които се базира. Основният проблем в България си остава материалното осигуряване. Затова, според проф. Андреев, трябва да се използва единственият възможен в тази ситуация из-

ход - изготвяне и участие в международни проекти или в проекти на Националния фонд „Научни изследвания“. Той отбеляза усилията, които се полагат за подобряване качеството на университетската компютърна мрежа, което води до по-добри комуникации и по-добро информационно осигуряване.

Проф. Михайлова говори за нуждата от намиране на извънбюджетни средства за решаване на някои основни проблеми. Сред най-важните е запазването и рехабилитацията на централната университетска сграда - за която цел се търси финансиране от министерството на финансите и по програмите „Красива България“ и „Козлодуй“.

С извънбюджетни средства бяха наградени изявени преподаватели от Университета по случай 24 май - идеята е това да се превърне в традиция.

Сред важните проекти, които предстои да се реализират, е построяването на модерен хоте-

лски комплекс в Пампорово върху терен на Филаал Смолян и със средства на външен инвеститор.

Общото събрание гласува еднотушно Правилника на Пловдивския университет, който беше предварително публикуван в Интернет и дискутиран по факултети, а направените бележки и препоръки бяха обсъдени на заседание на Академичния съвет.

Проф. д-р Тодор Желязков направи отчет за работата на Контролния съвет, проведе се и гласуване, при което за негов член беше избрана студентката Виолета Филева. Приет беше и правилник за дейността на Контролния съвет.

Извън дневния ред на Общото събрание проф. Куцаров постави въпроса, който предизвика най-много интереса на присъстващите - за голяване името на Пловдивския университет, свързано с канонизацията на неговия патрон Паисий Хилендарски, т.е. към неговото име да се добави „свети“. Неколкократно на страниците на вестника този въпрос е бил поставян и тъкмуван. Общото събрание гласува 19 юни - Денят на Паисий, да се превърне в официален празник на Университета, а неговото ръководство да направи постъпки за голяване името на ПУ.

„Пловдивски университет“

ОТ СТР.1

ношение към отделната личност. Очевидно ходът на разсъжденията тук е такъв: „Аз ще помогна на 500 души, а бракът, измерен в 10-12 души, при такива мащаби е напълно оправдан и приемлив“.

В крайна сметка излиза, че нашата страна - най-четящата в света - си плаща за това с пълна психологическа безграмотност. Откъде да се вземе психологическата култура, ако вузовете, в които се готвят професионални психолози, се броят на пръсти. Всъщност независимо от често произнасяните от разни трибуни лозунги за важноста на човешкия фактор, социалната поръчка за изучаване на тези проблеми липсва. Защото социалната поръчка трябва да се изразява във вид на широкомащабни приори-

НА КОЯ НАУКА...

тетно финансирани научни програми, каквито, уви, няма.

- В какъв план виждате глобалните перспективи за развитие на университетската наука?

- В развитието на интердисциплинарността. Новото знание често възниква на границата между науките. По правило всеки голям учен разработва задълбочено само един проблем, максимум два, например И. П. Павлов. В резултат на това в граничните зони остават незаети области, бели петна. Нека не забравяме, че природата е единна и съществуващите традиционни направления на научните изследвания отразяват само гносеологичната страна на познанието ни за света. За

сжаление на равнището на държавните програми се прави малко за развитието на интердисциплинарните изследвания. Така например конкурсните програми на най-големите ни научни фондове като РФФИ и РГНФ на практика не съдържат интердисциплинарни направления. В известна степен този проблем е свързан и с психологията, с психологията на лидера, който трудно се сближава и сътрудничи с колективи, оглавявани от други лидери. Мисля, че разрушаването на старата структура ще върви „отдолу“. Този процес може да се наблюдава в университета във вид на появяващите се междукатедрени магистърски програми и интердис-

циплинарни научни изследвания.

Ако интердисциплинарността е една от тенденциите на развитие на науката, то аз виждам втора тенденция във взаимопроникването на хуманитарните и естествените науки - този процес може да се нарече хуманитаризация на естествените науки и естественизация на хуманитарните. Работата е там, че в точните науки и в математиката е натрупан огромен арсенал от методи и подходи към количествения и качествения анализ на явленията, който си остава почти неизползван от хуманитарните науки. От друга страна, на естествените науки често им липсва хуманитарен подход, цялостен и малко ирационален...

**Превод от руски език:
Таня ЛАМБРЕВА**

САНСТЕФАНСКИЯТ СИМВОЛ В ИЗТОЧНИЯ ВЪПРОС

гл. ас. Тодор РАДЕВ

В общественото съзнание на всеки народ, орисан с хилядолетно историческо битие, съществуват духовни устои, свързващи поколенията в единна воля. Тези фундаментни на националния дух оформлят структурно конкретното национално тяло и осмислят неговия път в историческото време. В сблъсъка между историческите предизвикателства и съответните отговори се изгражда националният характер на народите. Особеностите на историческата памет изпъкват най-релефно в миговете на върховни изпитания като вродени и придобити инстинкти за оцеляване на древните нации.

В този смисъл здравите основи на нашето постмодерно бъдеще са неделими от реалното начало на модерната българска държава. Всевъзможните конюнктурни спекулации са безсилни пред неоспоримия факт, че на 3 март /по стар стил - 19 февруари/ 1878 г. в Сан Стефано завършва дългото българско завръщане в европейското политическо пространство.

Политическото измерение на Българското възраждане е съставна част от Източния въпрос, завързал в балкански гордиев възел разломната евразийска зона. За пръв път дипломатическият термин „Източен въпрос“ е формулиран през 1822 г. на конгреса на монархическия „Свещен съюз“ във Верона като политически проблем, свързан с бъдещето на балканските османски провинции, Константинопол и Пролливите. Генеалогията на този междуцивилизационен ребус насочва изследователите към 1453 г., когато османският султан Мехмед II Завоевател превзема Втория Рим и кръстът на византийското православие помръква в сянката на полумесеца. Общохристиянската идея за отвоюване на Константинопол придобива актуалност към края на XVI - началото на XVII век, когато започва необратимият упадък на Османската империя. Но въпреки икономическото, политическото и военно-техническото превъзходство на изградените западни колониални империи, разрешаването на Източния въпрос сякаш потъва в лениви времеви ритъм на Ориента. Защото мощното въздей-

стване на западния прогрес върху балканските народи не компенсират най-същностната празнина в западноевропейското културно проникване в европейските владения на Османската империя - отсъстващото съзнание за историческа мисия. Тази метафизична необходимост е запълнена от руската идея за Третия Рим. Нейната поява в сферата на руската мисъл традиционно се свързва със символното послание на Филотей, монах от Псковския манастир, до московския княз Василий III: „Третият нов Рим - това е държавата на твоето царстване, това е светлата съборна апостолска Църква, която в цялата поднебесност свети като слънце. И нека твоята държава да знае, благочестиви царю, че всички царства на православната християнска вяра се съсредоточиха в твоето царство. Един ти в цялата поднебесност си християнски цар. Грижи се и разбери, че всички християнски царства се съсредоточиха в твоето, че два Рима

паднаха, а третият стои и четвърти няма да има.“ Руската идея за Третия Рим придобива завършен месиански вид с брака на Иван IV Грозни и София Палеолог, който освещава с византийски ореол царската титла на самодържеца и неговата съдбовна отговорност за бъдещето на православната цивилизация.

Оформянето на Източния въпрос като актуален полити-

ри. Закономерен епизод на утвърдения модел е безмилостният сблъсък на балканските национализми, заявили иредентистките си проекти чрез гръцката „Мегали идея“, сръбското „Начертание“ и силуета на Санстефанска България. От трите национални програми през пролетта на 1878 г. само българските претенции изглеждат осъществими, тъй като възрожденският зов към средновековното ни величие се допълва от демографските реалности през XIX век и победоносната за царя Освободител руско-турска война /1877-1878/. Санстефанският договор обединява руските и българските интереси в завоювана с братска кръв и християнска ортодоксия политическа реалност. Затова точно в този общ за България и Русия символ наши и чужди отрицатели забиват отровна зъб на съмнението, че санстефанските ни граници са тенденциозно очертани с перфидната умисъл за предстоящото им съсичане по колективната „хуманна“ воля на западните велики сили. На Берлинския конгрес Русия претърпява предизвестно поражение и подписаният Берлински договор е триумф не на руската, а на хладнокръвно режещата националното ни пространство западна дипломация. Еманация на истинското руско отношение към провеждащия се в Берлин конгрес е знаменитата реч на Иван С. Аксаков, произнесена на 22 юни 1878 г. в Москва: „Заради какво се разпали войната, заради какъв най-близък повод? Заради турското поголовно клане, извършено над населението в Южна България. Каква е главната обявена задача на войната? Да се изтръгне българското племе от турското яго. Никога никаква война не е възбуждала такова всеобщо съчувствие и въодушевление в Русия, не е предизвиквала толкова жертвоприношения на любовта, не е заслужила в такава голяма степен наимено-

Подписване на Санстефанския мирен договор

чески казус е резултат от руско-турската война /1768-1773/ и подписания през 1774 г. мирен договор в Кючук Кайнарджа. С договора Високата порта официално признава правото на Русия да бъде покровител на балканските християни. Властно заявената с победоносната първа Екатерина война руска мисия на Балканите е причина Западът да преосмисли своята балканска политика. Прагматично преценявайки новата ситуация, западните велики сили се ориентират към идеята за съхраняване на анахроничната Османска империя като преграда пред руския натиск към Пролливите. На този фон кристализира архетипният модел за възстановяване на балканските православни държави - встания срещу османския ярем и руско-турски войни, следвани от дипломатически конференции на „европейския концерт“ и появата на национални държави само върху част от съответните национални терито-

Старши научен сътрудник I степен Йордан Пенчев Пенчев /1931-2005/ е сред най-известните български езиковеди. Научното му творчество има широк тематичен обхват, където се разглеждат непроучени страни на езиковата система из областта на синтаксиса, морфологичната и лексикалната семантика, словообразуването, интонацията, контрастивните изследвания, компютърната и когнитивната лингвистика, социолингвистиката, диалектологията. Той е първият езиковед, приложил върху българския език идеите на трансформационно-генеративната граматика.

Завършва Българска филология в Софийския университет /1955/, ас-

In memoriam

На 16.02.2005 година почина
ст.н.с. I ст. д-рн Йордан Пенчев

пирант е на проф. Любомир Андрейчин по синтаксис. От 1958 г. е научен сътрудник, а с *Основни интонационни контури в българското изречение* получава научната степен „доктор на филологическите науки“ /1979/. Специализирал е в Кьолнския университет с Хумболтова стипендия при Х. Зайлер /1968-70/, лектор е по български език в Сياتъл /1974-77/ и гост професор в Хамбургския университет /1983-85/. От 1977 г. досега беше и преподавател по съвместителство в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. В Българската академия на

науките ръководи Секцията за компютърно моделиране на българския език /от 1994/.

Ст.н.с. I ст. д-рн Йордан Пенчев е зам.-главен редактор на сп. „Български език“ и член на Международната асоциация по компютърна лингвистика. Добре познати на филолозите са трудовете му *Строеж на българското изречение* /1984/, *Български синтаксис (Управление и свързване)* /1993/, *Синтаксис на съвременния български книжовен език* /1998/. Освен това той е съавтор на *Граматика на българския език*, издадена от БАН, /1982-83/, *Съвременен български език*.

Фонетика. Лексикология. Словообразуване. Морфология. Синтаксис /1998/, *Енциклопедия на съвременния български език* /2000/.

Смъртта на учения Йордан Пенчев е загуба не само за нашето езикознание, където е утвърден обособеният му творчески подход, загуба е за неговите ученици и последователи, които се разделят с Учителя, насърчавал ги в реализирането на езиковедските идеи. За многобройните му студенти ще останат споменът от ерудицията лектор, а у онези, на които не е отсъдено да го слушат в аудиторията, ще гоиде съжалението от неосъществената среща...

Светла га е паметта му!

Лингвистичен клуб
„Проф. Борис Симеонов“

ОТ СТР. 4

ванието „народна“, както тази именно война, благодарение именно на тази свещена задача. „Дълбоко убеден в сакралната мисия на Освободителната война, видният славянофил е потресен както от дипломатическата ултиматум на Запада, така и от недостатъците на руската дипломатия. „Ти ли си това, Русия-победителко - гневно пита Аксаков събралото се множество - доброволно превърнала себе си в победена? Ти ли на подсъдимата скамейка като престъпница се разкайваш за светите, подети от тебе дела, молиш да ти простят твоите победи?... Едва сдържайки веселия смях, хвалежки с презрителна ирония своята политическа мъдрост, западните държави нагло свалят от тебе победоносния венец и ти поднасят в замяна шутовската шапка с дрънкалки, а ти послушно, едва ли не с изражение на най-нежна признателност, навеждаш под нея своята многострадална глава!... Кажете всички вие, събрани тук, нима всичко това не е сън, пък макар и наяве?... Или обратно! Миналото е било видение, халюцинация, не повече, отколкото халюцинация е всичко това, с което ние се утешавахме преди по-малко от половин година? И пленените турски армии при Плевен, Шипка и в Кавказ, и зимният преход на руските войски през Балкана, и героичните подвизи на нашите войници, разтърсили света с изумление, и тяхното тържествено шествие чак до Цариград - тези необикновени победи, изкупени с десетки хи-

ляди руски живота, тези безбройни жертви, понесени от руския народ, тези пориви, това свещенодействие на народния дух - всичко това е приказки, мит, плод на разпалена фантазия, може би даже измислица на московските фанатици?...”

Краят на Източния въпрос традиционно се свързва с разпадането на Османската империя след Първата световна война /1914-1918/ и конструирането на републиканска Турция. В наши дни обаче мрачните социално-икономически, политически и демографски

вокирайки раждането на нов Източен въпрос. В дълбоката си същност това е въпрос за бъдещето на православната цивилизация, защото балканската част от Slavia orthodoxa носи съдбовни послания на европейската древност към постмодерното човечество.

Съвременната реализация на идеята за нов цивилизационен избор върху повалената на ешафода българска историческа памет е издигната в ранг на държавна политика. Затова настоящата ни държава не е онази „едничка държава в цяла Европа“, за която

кои елементи на западната култура, те не могат постоянно да подтискат или да пренебрегват основните елементи на местната култура. Политическите лидери могат да правят история, но не могат да бягат от историята. Те създават раздвоени държави, но не създават западни общества“. В контекста на анализираните сблъсъци на цивилизациите описаната от Хънтингтън „културна шизофрения“ логично ще предизвика отговорите на безсмъртните национални идеи.

Нашето съвремие недвусмислено актуализира пророчествата в културфилософията на Освалд Шпенглер. Очевидна е неизбежната трансформация на западния либерализъм в цезаризъм под формата на глобална „антитерористична“ военщина. При тези условия тепърва предстои развитието на новия Източен въпрос като проблем за цивилизационната принадлежност на балканското пространство. В балканския сблъсък на цивилизациите Русия не може да остане безучастна. „Третият Рим“ е ядрото на съвременната православна общност, чиято историческа мисия не е приключила. Нашият Трети март не е просто национален празник и спомен за Санстефанското ни възкресение. Той е велик символ на българската национална идея и неотразим отговор на ренегатската вестернизация.

Свито в гордиевия възел на новия Източен въпрос, Отецеството мъченически търпеливо очаква героите на новото си Възраждане.

САНСТЕФАНСКИЯТ СИМВОЛ В ИЗТОЧНИЯ ВЪПРОС

тенденции свидетелстват за срив в балканското пространство на православната славянска общност /т.нар. Slavia orthodoxa/. Прекрояването на политическите граници и дистрижираната поява на нови държави зарежда с нестабилност бъдещето на Балканския полуостров, носещ бремето на типична разломна зона - между Европа и Азия, между християнството и исляма, между православие и католико-протестантското културно пространство. Балканският „барутен погреб“ се завърна на политическата сцена като полесражение на голямата дипломатия върху нещастния гръб на балканските народи. Под прикритието на папагалски натрапваната концепция за мултиетническите общности имперският глобализъм руши националните държави, про-

дързаеше несломимата воля на Апостола - тя е псевдодържава на властващите български ренегати, изтъргували окървавения трънен венец на Априлската голгота и поругали олтарта на шипченското Орлово гнездо. Пред слисаните ни погледи новите еничари възродиха бесовете на кърджалийското време и за всеки истински българин е ясно, че „земята на Ботев и Левски отново е робска земя“. Но нима това е необратимата тенденция на новия Източен въпрос, предопределяща защитващите функции на нашата нация? „Онези политически лидери - пише Самюъл Хънтингтън - които, обладани от месианското самочувствие, че могат радикално да преобразуват своите общества, са обречени на провал. Макар да са в състояние да въведат ня-

НОВА КНИГА

ОСНОВАНИЯТА НА ХЕРМЕНЕВТИЧНИЯ ПОДХОД*

Гл. ас. д-р Димитър КРЪСТЕВ

Това не е модна книга. Ще бъдат разочаровани онези читатели, които се впечатляват от показните литературоведски акции срещу установени естетически нагласи. Няма да открият своята книга и онези, които се респектират единствено от полнозни фрази, наукообразен, а в действителност съвсем фриволен критически жаргон, шокиращ с претенциозната си усуканост и самодостатъчна и самовлюбена неангажираност. Вероятно ще се понамръщят и тези, за които литературата не трябва да е вече „привилегирован дискурс“, а да се представя в ралките на една всеобща икономия на дискурсивни практики като институция със затихващи функции.

Погледнато по този начин, най-новата книга на доц. д-р Запрян Козлуджов ще се разминее с очакванията на публика, която следи с трепет новотата на шикозни модни аксесоари, предизвикващи ахване, мигновен ефект и липса на разочарование от последвалата забравя. Тя различа не толкова на главозамайващо стъписване, а по-скоро на устойчивата сигурност, която внушава и на която то се основава.

С отколешна дата е предположението, че литературоведските модели се менят подозрително бързо и рядко оставят трайни следи в съзнанието на читателя. Сякаш литературоведите свикнаха с това и предпочитат краткотрайните фойерверки, претенциозно дребнички хрумвания (или даже дребнави надхвация) пред задълбочените и отговорни построения, които да са резултат на продължителни и дълготрайни интереси, а, съответно, и на функционални и работещи и извън конкретния си контекст обобщения. Струва ми се очевидна леснината на първото и трудностите пред избралите второто. „Херменевтичният подход - основания и изпитания“ е книга, която е доказателство за това, че авторът ѝ не е от хората, които избягват трудността. В това отношение книгата няма да изненада читателите на предишни текстове на доц. Козлуджов. „Херменевтичният подход - основания и изпитания“ до-развива и обогатява изследването на проблеми, които са

интригували автора дълго време. Системността на интересите му се откроява дори само във факта, че (вероятно съвсем съзнателно търсено) заглавието на тази книга в известна степен „дублира“ заглавието на една от ключовите статии в предишната („Идентичност и интерпретация“ /1999/) - „Основанията и изпитанията на личностната и авторовата идентичност“. Така, един от важните принципи, последователно застъпван в изследванията на доц. Козлуджов, е, че всяка идея и методологическа постановка, преди да бъде приета лековерно или нехайно отречена, трябва първо да бъде изпитана, за да изяви своите основания. Този принцип - проява на литературоведска уравновесеност - може да бъде видян като работещ във всеки един от текстовете на книгата.

Макар и формално да е сборник от статии, писани през последните няколко години, тази книга има своя концептуалност и вътрешна логика. Създадени от литературен теоретик, текстовете не остават единствено и само в полето на абстрактната теория, а логично преливат в литературноисторически интерпретации, за да постигнат своите синтетични обобщения. Книгата се „открива“ с три „чисто“ теоретични текста - „За литературоведската терапевтичност на херменевтичния подход“, „Еротика на книжното тяло“ и „Автобиографичният прочит“, - които са посветени на, съответно,

методологически въпроси на литературознанието, спецификата на общуването с художествения текст и теорията на автобиографичния нарратив. Четвъртата статия подхваща теоретическите изводи от третата, за да ги „изпита“ върху конкретно литературноисторическо явление (автобиографичните и мемоарни текстове на Александър Балабанов). След което се нареждат две статии, анализи-

раци различни проявления на литературната и културна памет - „Руско-турската освободителна война в литературната памет на нейните съвременници Иван Вазов и Петко Славейков“ и „Мемоарната памет - конструкция и (или) реконструкция на литературното ни минало в „Път през годините“ на Константин Константинов“. Във втората половина на книгата се очертава един доста компактен „блок“ от шест текста, посветени на емблематични творби на съвременната българска литература - „Езерното момче“ на Павел Вежинов, „Диви разкази“ на Николай Хайтов, „Родихме се змейове“ на Йордан Вълчев, „Корените“ на Васил Попов, „Антихрист“ на Емилиян Станев и „Хайка за вълци“ на Ивайло Петров. Във всеки един от текстовете могат да се открият множество проникновени анализи и новаторски постановки. А в своята „свкупност“ и чрез съчетаването на литературноисторически наблюдения и теоретически обобщения тези шест статии могат да се разглеждат и ка-

то една своеобразна историческа поетика на съвременната българска белетристика. В края на книгата авторът отново се „върща“ в полето на „чистата“ теория, предлагайки своите възгледи за първоличното повествование, мястото на Борис Томашевски в руската литературна наука, методологическите проблеми на сравнителното литературознание и философския и наратологичен „контекст“ на категорията „автор“.

Онова, което „събира“ отделните изследвания и задава концептуалната „рамка“ на книгата, е увереността на автора в универсалността на херменевтичния подход. В този смисъл е много важен и силен първият текст, дискутиращ методологическите и философски основания на литературоведската интерпретация. Без да е краен, но с достатъчна убеденост, доц. Козлуджов излага основанията на херменевтичния подход, изпитвайки го в деликатна полемика със скептицизма на постмодерността. Важно място в аргументацията заемат философските възгледи на Мартин Хайдегер, Ханс-Георг Гадамер, Пол Рикъор, Цветан Тодоров и литературоведските концепции на Ханс Роберт Яус, Волфганг Изер, Умберто Еко... Струва ми се, обаче, че в мисленето на доц. Козлуджов „херменевтичен подход“ не се отъждествява с „литературна херменевтика“, ако под второто название разбираме конкретна технология и практика на четене и тълкуване на художествени текстове. Имам предвид основополагащата роля, която имат в защитата на херменевтичния подход книгите и идеите на „най-големия литературовед на ХХ век“ по думите на Цветан Тодоров - Михаил Михайлович Бахтин. Именно авторитетът на „самотника на Саранск“ е този, чрез който се аргументира необходимостта от осъзнаването на *ценностно-смисловия статус* на художествения литературен текст като изходен пункт на всяко естетическо реагиране. Като не

*Козлуджов, З. Херменевтичният подход - основания и изпитания. Издавателство „Захарий Стоянов“ - УИ „Св. Климент Охридски“. С. 2005, 182 с.

БОДИЛЧЕТА

НА КОГО ПРЕЧАТ БАРАКИТЕ В УНИВЕРСИТЕТА?

Крум КРУМОВ

Общината е на път да отвори за движение улица „Костаки Пеев“. От филиала на Техническия университет пишат гневни писма до кметството. Пловдивският университет става жертва на неизяснени отношения.

През 70-те години на Пловдивския университет е предоставена за ползване малка част от улица „Костаки Пеев“. По това време същата не се е използвала за движение. Оттогава датират и застроените на площта постройки, наричани от всички бараки или павилиони.

Искането от страна на общината е бараките да бъдат демонтирани и улицата да бъде отворена за движение, защото запушената улица предизвиквала тупик в квартала, който, между другото, се обслужва предимно от еднопосочни улици. Напомня се непрестанно на общината, че Университетът е прекрачил крайния срок за освобождаване на улицата. Нещата отиват към пускане

на движението, но какво ще коства на Ректората тази прищявка?

Какво ще се случи, ако се освободи артерията и колите започнат да прелитат буквално през университетския двор? Само хората, които не са запознати с разположението на сградите в Ректората, не знаят, че движението ще разцепи на две половини университета. Защото дори и да се демонтират презрените бараки, остава солидната сграда на химическия факултет наравно с университетската библиотека, които ще бъдат от другата страна на улицата. Явно обаче никой не е помислил за това! Нормално ли е университетът, който е една от емблемите на този град, да бъде подлаган на такова унижение?

Как ще стигат студентите до химическия факултет и по-скоро, как ще излизат от него, след като стълбите на входа му започват буквално от паветата на улицата, която искат да се отвори? Да се пресича постоянно улица, която минава през двора на учебно заведение, застрашава живота на неговите обитатели! Как ще се реши проблемът? Като се постави пешеходна пътека ли? Не мисля, че ще свърши работа. Кой ще гарантира безопасността на студентите, когато се отвори пътната артерия?

В трите къщички се помещават пет семинарни зали, химическа лаборатория и кабинети. Там ежедневно се провеждат упражнения. Дали обстановката е подходяща за учене е друг въпрос, но засега университетът не разполага нито с готови помещения, нито със свободен терен, където да приюти студентите си. Къде да отидем, когато отворят улицата? Общината трябва да ни разбере, след като другите не ис-

кат!

Огледайте се наоколо, колеги! Само затворената улица ли е причината за задръстванията? А паркираните на самата улица коли? Те сигурно улесняват движението! Хората сами си запушват улицата, а когато обичаната я отвори, ще я задръстят цялата, защото истината е свършено прозрачна - наоколо няма гаражи, нито паркинг. Скоро колите ще започнат да паркират една върху друга, а това изнервя съседите. Помощник-ректорът Румен Киров е изключително прозорлив - хората няма къде да паркират! На никой не му пука дали улицата ще се отвори за движение, но случи ли се това, тя ще се превърне просто в продължение на паркинга, който обгражда в кръг целия Ректорат. Вестник „Пловдивски университет“ държи на вашето мнение. Пишете ни какво мислите за пускането на движението в двора на университета на e-mail: vestnik_pu@abv.bg.

ОТ СТР.6

се забравя все пак, че този ценностно-смыслов статус не е някаква метафизична и извънвремева константа, а динамична и исторически променлива величина. На Бахтин дължим и идеята за етичкото като момент от естетическото - възглед, чрез който в днешното постмодерно и постиндустриално време на криза на хуманистичните ценности като че ли отново се възражда интересът към антропологичните основания на общуването с художествени текстове. По този начин херменевтичният подход надмогва ригидността и доктринерната строгост на някои „клонове“ на филологическата херменевтика, за да се „отвори“ към една философия на толерантността и диалогичността, в която взаимодействието между Аз-а и Другия ни дава перспективата, от която може да се види многообразието и универсалността на човешкото.

СЕМИНАР, ПОСВЕТЕН НА БАЩАТА НА ПЛОВДИВСКАТА ФИЗИКА ПРОФЕСОР ТОДОР ВАСИЛЕВ

Физическият факултет организира семинар в памет на проф. дфн Тодор Василев. В доклада си за делото на известния учен проф. дфн Никола Балабанов припомни различни моменти от неговата биография, поднесени на фона на кадри, запечатали събития от историята на света и науката.

Проф. Тодор Василев, чиято рождена дата - 19 февруари, се отбелязва ежегодно от физическата колегия, с основание е наричан „баща на пловдивската физика“. Под негово ръководство навлизат в науката голяма част от днешните професори и доценти от Пловдивския университет.

Срещата продължи с

представянето на няколко книги на физическа тематика, издания на Софийско университетско издателство. Те бяха представени от академик Матей Матеев - председател на Съюза на физиците в България, и проф. Кулев.

Акад. Матеев разгледа най-напред „Изкусен е всевишният“ – биографична книга за Алберт Айнщайн, написана от Абрахам Пайс - световно известен физик. Още с излизането си книгата се превръща в бестселър, като в нея са вpletени моменти от научната дейност на Айнщайн и биографични подробности, на места с пикантен привкус. Втората книга беше на покойния

академик Емил Наджаков „Физика. Електромагнитни и оптични явления“.

Проф. Кулев представи книгата „Моята автобиография“ на немския химик Ото Хан. За него може да се каже, че е автор на откритието, което в най-голяма степен променя живота на Земята - делението на урана под въздействието на бавни неутрони. В книгата освен данни за живота на този и други известни учени може да се направят изводи за това докъде науката носи позитиви за човечеството и как може да бъде използвана за антихуманни цели.

„Пловдивски университет“

ПЪТЕПИС

ДОКОСВАНЕ ДО ЖИВАТА

Гл. ас. д-р Методий АНГЕЛОВ

Превръщането на Атон в духовен център е започнало още в древността. Според преданието, когато апостолите хвърляли жребий кой в каква посока да се отправят, за да проповядват, майката на Исус - Мария, също пожелаела да участва в общото дело. На нея ѝ се пада Иберия - земите на днешна Грузия. Но през нощта на сън ѝ се явява архангел Гавраил и я насочва към полуостров Атон. Когато идва, тук е имало градчета и храмове на гръцки божества, но местните жители я посрещат радушно и приемат християнството. Оттогава тя се явява закрилица на тези места.

Също според преданията първите скитове и църкви са построени тук още по времето на император Константин Велики през IV век. Но истинско разпространение монашеството получава през VII и VIII век. Тогава към Атон се устремяват множество монаси и пустинници, бягащи от Палестина и Египет, за да намерят убежище от погромите на мюсюлманите. Света гора като особена територия официално е провъзгласена за място за монашество през IX век от император Василий I. Благодарение на популярността на свети Атанасий, през X век тук се стичат множество радатели на пустинния живот, търсещи благоприятни условия и духовно ръководство. Най-голям разцвет на съзерцателното монашество има през XIV век. Манастирите на Атон са с размери, по-големи от Рилския.

Организацията на духовния живот се осъществява по три основни начина. Първият е общежитиен - в големите манастири. При него братята живеят в общност, която се подчинява на общи правила, ритъм на живот и духовна власт. Другата противоположност е отшелничеството. Това е най-тежката форма, при която монасите сами спазват безмълвие, строг пост, непрестанна молитва и уединение. И днес в областите Каруля и Катунския може да се видят от морето високо горе в скалите пръснати малки килии на отшелници. Тук исихазмът е още жив и се прилага в неговата автентична форма. Третата форма са скитовете - нещо средно между другите две. Скитовете на Света гора представляват махали или поселения, в центъра на които

има издигната църква. Братята обитават самостоятелни килии, понякога с няколко свои ученици и всеки си има свой самостоятелен духовен живот. Но веднъж или няколко пъти в седмицата се събират на общи служби.

Какво привлича на Атон търсещите духовно съвършенство люде?

На първо място това е **запазената автентична православна духовност**. Традицията на исихазма е още жива. И то не възприемана от книгите, а директно от опита на живи духовни наставници - старци, както ги наричат. През XX век големи духовни светили са били старецът Паисий, Йосиф исихазма и други. Имаха рядкото щастие да се срещнат с отец Ефрем. Този човек излъчваше невероятна благост, кротост и душевна чистота. Лицето му беше озарено от блажена усмивка през цялото време на нашето общуване. Интересно е, че това духовно състояние сякаш проникна в мен и ме промени отвътре - поне за няколко часа бях под силното въздействие на благодатта. Оказа се, че моите приятели бяха усетили същото. Както каза един от тях: „Добре, че на земята още има такива хора, за да знаем какво нещо е човекът и какъв потенциал има заложен в него. Без такива хора човечеството ще загуби критериите си за духовност и човещина“.

Въпреки че човекът, който ни насочи към отец Ефрем, ни беше предупредил, че той е прозорлив и духоносен, аз не търсех да изпитвам духовните му дарби, а желаех една духовна беседа и благословение. Всичко при него беше естествено и непринудено, без по-

Продължение от брой 1 (346)

казност или самонадеяност. Той беше проникнат от смиреността и скромността - основни монашески добродетели, без които не е възможен напредък в духовния живот. Не беше необходимо да проповядва - благодатта при него е явно видима и се излъчваше.

Когато говоря за духовно ръководство, трябва да подчертая и доброто впечатление, което остави у мен игуменът на нашия манастир дядо Амвросий. Той е около седемдесетгодишен, с изправена осанка, с аскетичен вид, но топли, сърдечни очи. Съчетаване по някакъв странен начин съдържаност, но в същото време откритост и сърдечност. Това го прави достъпен за общуване. Оказа се, че е приятен събеседник, който дори понякога се шегува. От него се излъчваше и нещо детско, чисто, но в същото време респектираще с мъдростта и точността си. Виждах, че има авторитет сред братството. Подобно впечатление ми направи още няколко наши монаси. Отличителна черта при всички тях беше излъчването на кротост, смирение и някаква вътрешна сила.

Друга причина, привличаща тук желаещите да водят духовен живот е **общият положителен фон на средата**. Като цяло навсякъде доминира атмосфера на мир, спокойствие и тишина - необходима за вътрешното вглъбяване. Тук духовните събирачи на мъдрост има от кого да се учат. Заобиколени са от живи примери. Едно е да четеш определението на добродетелите в книгите, а друго е да усетиш осезаемо енергията на добродетелта. Тя променя човека дори и външно. Ако искате да разберете истината за Православието, трябва да посетите Света гора.

В Дохиар срещнах един млад руснак - на 32 години, от Москва, слязъл за празника. С висше образование, при очертаваща се добра кариера станал монах в един московски манастир. Изучил аскетични-

те трудове на светите Отци. Но дошъл момент, в който почувствал нужда да се задълбочи в практиката. Живееше в отшелничеството като послушник на един старец. Виждах, че беше интелигентен и задълбочен. Беше дошъл тук, за да намери подходящо духовно ръководство. Според него свети хора на Света гора има и днес, само трябва да знаеш къде да ги откриеш.

Третото привлекателно нещо тук е **запазената древна манастирска традиция**. Тя включва строгия устав, изключващ всякакви светски влияния и подпомагащ формирането на самодисциплина и въздържание, както и наличие на духовно ръководство. Аз лично се убедих в строгостта на монашеския живот: службите започваха в 3 часа през нощта и продължаваха до 9 часа сутринта. Следваше първото хранене, после няколко часа, в които всеки изпълняваше своето трудово послушание. От 15 до 17 часа е следващата служба. След нея е второто хранене и после - свободно време, в което всеки сам си изпълнява в килията личните молитви. На Света гора редът е такъв, че гостите се хранят в столовата заедно с монасите и както е според древния устав - само два пъти на ден и то постно, с изключение на празниците, когато се разрешава риба и млечни. По време на хранене за всички има строго определени места. Най-отпред на по-високо място е игуменът с помощник-игумените. От едната страна са монасите, а от другата - гостите миряни и работниците. Първо игуменът произнася молитва и благославя и тогава всички сядат. После удря едно звънче, с което разрешава храненето. По някое време удря втори път звънчето, с което разрешава пиенето на течности - вода и вино, поставени в кани на масите. При третото звънване, храненето се преустановява. След приключване монасите нямат право нищо да отнасят от масите със себе си. Трябва да отбележа, че ко-

ПЪТЕПИС

ИСТОРИЯ НА СВЕТА ГОРА В АТОН

личеството на храната в нашия манастир, а и в другите, които посетихме, беше изобилно. Сервираха супа, основно ястие и десерт. По време на храненето един монах на висок глас чете жития или поучения - за да се храни и душата, докато се храни тялото. След приключване игуменът казва молитва и пръв излиза, като благославя един по един всички излизащи, а двамата монаси - четецът и прислужващият, им се покланят. Тази организация е въведена, за да се усилва вътрешната самодисциплина и смирение, да се избегне празнословието, да се сложи юзда на чревуогодието и вниманието винаги да бъде насочено към молитвата.

Сърцевината на духовния подвиг тук е „умното делание“ - трезвението и вътрешната съзерцателна молитва, съчетани със самопознание, самодисциплина и контрол над ума и сетивата. Бих го нарекъл „приложна психология или наука за себепромяна“. Но думичката „себепромяна“ не е точна и не обхваща цялата същност. Защото тук в основата и на теорията, и на практиката стои вярата и опитът в действието на „нетварните божествени енергии“, променящи човешката природа и възстановяващи божествените й качества. Простичко ги наричат „благодат“. Тази практика изисква постоянна вгълбеност, самонаблюдение и вътрешна будност. Да понауча нещо повече в тази област беше и една от целите на моето идване тук.

При този строг начин на живот тук не могат да останат немотивирани и слаби личности. Светогорските манастири не са уютно местенце за спокойствие и ленива дрямка. Това е един тежък духовен подвиг и сериозно изпитание пред нравствените и физически устои на човека, заел се с него.

Друга причина за притегателния характер на Светогорските манастири са **съхраняваните тук светини**. Бях поразен от множеството мощи на известни от житията и от Новия Завет личности. Мощите са

придружени със съответните грамоти, които императорите, царете и патриарсите са давали като удостоверение за автентичност. Други от тях са пренасяни тук за съхранение след падането на православните държави под властта на исляма.

Ограничителният режим и особеностите на историческата съдба на Света гора са благоприятствали оформянето на този неповторим оазис на духовност и святост от Средновековието до наши дни.

Влизането на Атон става само по море. Сухопътната граница се намира близо след малкото градче Уранополи. От тук веднъж дневно се дви-

Южното крило на Зографския манастир

жи ферибот, който отива до Дафни - пристанището на Карей. Пътъом фериботът спира на пристанищата на всички манастири. Митническата проверка се провежда на самия кораб от служители на гръцките гранични власти. Ако искате да продължите след Дафни, се качвате на друг кораб, който отива до Капсокаливия. Движи се близо до брега и от него може да се наслаждавате на невероятните гледки към манастирите-крепости и на връх Атон.

Интересен факт, който доста се дискутира, е забраненият достъп до територията на Света гора за жени. Срещал съм мои познати, които се обиждат от това отношение, а и аз не знаех какви са точните мотиви за такова решение. Дали някакво превратно тълкуване на библейската

история за жената-изкустителка не е създала тази забрана, или някакви особени догмати в Православието не го налагат? Това е място, където повече от 1000 години не е стъпвал женски крак и където човешки живот не се е създавал. Света гора е като врата за излизане от материалния свят, а не за влизане в него.

Но десетината дни прекарани между монасите ме убедили в погрешността на всички догадки относно забраната за жените и отношението към тях. Не знам дали има друго място на света, където така силно да се почита някоя жена. Тук култът към Света Богородица е толкова

ето, което се отдава на чудесата и преданията, е и една от основните причини за въвеждането на забраната за жени. Тук ще си позволя да разкажа как според преданието е станало въвеждането на тази забрана.

Преданието ни отвежда към края на IV век по времето на император Теодосий Велики и е свързано с манастира Ватопед /близо е до нашия и отстои само на час и половина път пеша/. Случило се така, че неговото дете преживяло корабкрушение и единствено то оцеляло, изхвърлено от морето на брега на Атон. Намерили го местни монаси в храстите и в чест на това събитие кръстили местността „Вато-педи“ /на гр. вато = храст, педи = дете/. Изпратили радостната вест до двореца, където опечалените родители вече били изгубили всяка надежда, мислейки, че синът им е мъртъв. От благодарност към монасите и Света Богородица Теодосий I направил голямо дарение, като построил голям и укрепен манастир. Целият императорски двор дошъл за освещението на новата църква и манастира. Но когато влизали в църквата, едно от изображенията на Света Богородица се отделило от стената, застанало пред императрицата, препречвайки пътя, и казало: „Отсега нататък друга жена освен мене няма да влиза на Атон, защото аз ще бъда царицата на това място, ще бъда майка и закрилница на монасите и ще се грижа за тях“. Изумената императрица се смутила и заедно с другите жени излязла навън. Там изчакали края на службата и разказали на всички за случилото се. Тогава императорът определил границата и поставил войници да я пазят. В чест на видението обковали стенописа със сребърен обков, който и днес може да се види в манастира Ватопед. От онова време и до наши дни територията на Света гора остава недостъпна за жени, независимо от техния произход и власт.

Следва

СЪТРУДНИЧЕСТВО

ПОСЛАНИКЪТ НА РУСКАТА ФЕДЕРАЦИЯ ПОСЕТИ ПЛОВДИВСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ

На 8 февруари в Пловдивския университет по покана на ректора проф. д-р Иван Куцаров, директора на Центъра за езици и интеркултурна комуникация (ЦЕИК) доц. д-р Ирина Чонгарова и ръководителя на Катедрата по руска филология доц. д-р Стефка Георгиева гостува извънредният и пълномощен посланик на Руската федерация Анатолий Викторович Потапов с делегация от руското посолство в България.

На срещата присъстваха преподаватели, студенти, експертът от Регионалния инспекторат по образование г-жа Маргарита Любомирова, г-жа Мариана Димитрова - директор на ЕГ „Иван Вазов“, г-н Красимир Ангелов - директор на 21 ОУ „Алеко Константинов“.

Посещението беше в рамките на визитата на посланика, осъществена по покана на кмета д-р Иван Чомаков и пловдивските бизнесмени. За никого не е тайна, че през последните години в българо-руските отношения на държавно и на местно ниво се наблюдава значителен отлив. Особено това важи за Пловдив след закриването

на руското консулство. Състоянието на отношенията се отрази и на традиционните връзки в областта на културата, образованието и науката, макар че Пловдивският университет е един от добрите примери за съхраняване и развитие на сътрудничеството.

Гостуването на посланика в ПУ беше подготвено от съветника по въпросите на културата и образованието г-н Игор Фетисов и доц. д-р Ирина Чонгарова - заместник-декан на Филологическия факултет и директор на ЦЕИК. Трябва да се подчертае, че срещата нямаше само протоколен характер, а на нея бяха поставени конкрет-

ни въпроси, свързани с възможностите за откриване на руско консулство в Пловдив, с осигуряване на нова руска литература и периодика, информация за междудържавни спогодби и проекти за сътрудничество и проекти за обмен в сферите на образованието и науката и др. Посланик Потапов отговори на поставените въпроси и се ангажира лично да проучи и съдейства за разрешаването на проблемите.

Надяваме се резултатите от срещата да катализират интереса и възможностите за изучаване на руски език и култура, защото досега най-засегнати от нарушаването на българо-руските връзки бяха именно студентите и преподавателите русисти. Във време, когато международният обмен на студенти и преподаватели е не само възможен, но и стимулиран от различните европейски

програми, нашите русисти не могат да пътуват в Русия, защото двете държави попадат в различни сектори на този обмен.

В Пловдивския университет Катедрата по руска филология и ЦЕИК планират различни инициативи, на които се очаква да се отзоват от руското посолство, включително и самият посланик, очакват се интересни гости от Русия, сред които и проф. Евгений Юрков от Санкт-Петербургския университет. През месец май сме домакини на конференцията „Европейска езикова политика и изучаване на руски език и култура в България“, ще бъде организирана среща, на която са поканени над 300 учители по руски език и директори на училища-бази от националната мрежа за изучаване на руски език, създадена с решаващото участие на г-жа Стоянка Почежанска - главен експерт по руски език

към МОН. Чрез тези училища-бази България получава достъп до средствата, отделени от Русия за популяризиране на руския език и руската култура. ПУ е едно от първите висши училища, които ще бъдат включени в мрежата. Интересът към подобни начинания беше демонстриран през миналата година, когато също имаше семинар с учители, на който бяха предложени модули с новости в областта на езика, литературата, културата и методиката от пловдивски преподаватели и гост-лектори от Русия.

Университетският ЦЕИК се планира като част от един бъдещ регионален ресурсен център, който ще подпомага и осигурява изучаването на руски език и култура във всички етапи на обучение - от началното училище до висшето образование.

„Пловдивски университет“

ИЗЛОЖБА НА РУСКА ЛИТЕРАТУРА

Изложба на нова научна и популярна литература бе организирана съвместно от Университетската библиотека и „Индекс“ ООД - официален представител на Руската академия на науките и водещи руски издателства за България и страните от Източна Европа.

Подредена във фойето на Новата сграда, изложбата, продължила от 9 до 14 март, включваше над 500 заглавия от различни области: история, философия, право, филология,

математика, информационни технологии, природни науки, медицина, психология, енциклопедии, речници, изкуство, художествена литература. Имаше DVD и видеокасети с филми, превърнали се в класика на руското кино, мултимедийни издания с енциклопедии, географски атласи, речници, практически курсове по информационни технологии и езиково обучение.

„Индекс“ осъществява абонамент на научни, политически,

икономически и популярни списания и вестници от Русия и Съюза на независимите държави, както и на издания от Западна Европа и Америка. Повече от 3500 издания са включени в ежегодния Каталог „Руски периодични издания“, голяма част от които са на Руската академия на науките и научно-изследователски институти.

За повече информация и поръчки - тел./факс: 9877261/9877569; E-mail: index@index2000.bg.

С днём рождения!

Катедрата по руска филология продължи традицията си с честването на поредната кръгла годишнина. Доц. д-р Стефка Георгиева, ръководител на катедрата, щедро почерпи за юбилея си. Колегите от катедрата бяха подготвили изненада за юбилейката - стилинен комплект бижута, с уверението, че те са заредени с добри мисли от всички за нея, и с пожеланието за многобройни поводи, където тези бижута да бъдат използвани. Усмивките и тостовете наситиха атмосферата с много топлина.

Желаем на доц. Георгиева много здраве, енергия и творчески успехи. Честит юбилей!

Катедра по руска филология

ГЕОРГИ КЪРНЕВ,
директор на
Университетското
издателство:

ЩЕ ПРЕВЪРНЕМ ИЗДАТЕЛСТВОТО В МОДЕРНО ПРЕДПРИЯТИЕ, ПРЕДЛАГАЩО КАЧЕСТВЕНИ УСЛУГИ

- Г-н Кърнев, от два месеца Вие сте директор на Университетско издателство „Паисий Хилендарски“. Успяхте ли да вникнете в неговите проблеми? Какви са амбициите Ви в краткосрочен и по-дългосрочен план?

- На първо място стои въпросът да изчистим негативите, натрупани по една или друга причина върху името на издателството, както и да съхраним и развием положителното в досегашната му работа. Всички в екипа са високо мотивирани и желаят да работят в тази насока.

Още в началото ми направи впечатление, че в издателството съществува проблем с разпространение на изданията. Доволен съм да кажа, че този проблем вече е решен и отсега нататък изданията ще бъдат разпространявани в национален мащаб.

В момента на преден план стои въпросът за технологично обновяване на съществуващата печатна база. Работим по това, като акцентът е върху осигуряване на съвременна техника, която

да намали технологичното време за изработване на заглавията и да намали разходите по отпечатване на издания в малки тиражи.

В дългосрочен план целта ни е да превърнем издателството в модерно и гъвкаво предприятие, предлагащо качествени услуги на потребителите. Това ще се осъществи чрез подобряване качеството на работа във всички посоки, както и разширяване на списъка на предлаганите услуги. Чрез изпълнението на тези задачи ще постигнем и крайната цел - повишаване на имиджа на УИ „Паисий Хилендарски“ и превръщането му в най-авторитетното академично издателство в България.

- Каква ще бъде политиката на издателството за привличане на авторите и читателите?

- За добрата съвместна работа с авторите е необходимо наличието на три фактора - високо качество, добро разпространение на изданията в национален мащаб и ясни финансови взаимно-

отношения. В концепцията за развитие на издателството тези фактори са взети предвид и са заложени механизми, чрез които да подобрим работата в тази насока. Очакваме ползотворно сътрудничество с преподавателите от Пловдивския университет, за да предложим на читателите качествени и съвременни издания за образователни и научни цели.

- Къде виждате предимствата на едно академично издателство сред стотиците вече издателства в България?

- В момента на пазара няма издателство с традициите на Университетско издателство - Пловдив. Нашето предимство е, че ще имаме възможността да предложим заглавия от авторитетни университетски преподаватели, чието име е гаранция за високото качество на изданието. Всичко това, съчетано с добро полиграфическо изпълнение и достъпност на изданията, ще ни позволи да заемем една пазарна ниша, която за съжаление бе доста

позанемарена в последните години.

И накрая, искам да уведомя клиентите ни, че издателството вече предлага изработване на рекламни материали - визитки, листовки, дилпани, каталози и всички видове рекламни сувенири, както и изработка на постери, плакати и презентации.

ВИЗИТКА

ГЕОРГИ КЪРНЕВ е роден на 08.01.1972 г. През 1997 г. завършва Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, специалност „Биология и химия“. От 1997 г. работи в областта на книгоиздаването, полиграфията и рекламата.

ФОТОКОНКУРС

За първи път тази година, в рамките на Международния панаир на образованието, от 15 до 17 април, ще се проведе фотоконкурс на тема: „Светът на младия човек“.

Конкурсът се организира в две категории:

Първа категория - за фоторепортери;

Втора категория - за любители фотографи - ученици и студенти.

За участие в конкурса изпращайте фотографии по темата в размер:

За първа категория - 30/40 см;

За втора категория - 20/30 см.

Фотографиите ще бъдат изложени по време на Панаира на образованието в Палата 8, етаж 2 и ще бъдат оценени от специализирано жури.

Наградите в първа категория:

а) първа награда - 1000 лева;

б) пет награди - участие в бизнес-семинар в град Солун.

Наградите във втора категория:

а) първа награда - 300 лева;

б) втора награда - цифров фотоапарат;

в) трета награда - мобилен телефон.

Предвидени са и други предметни награди.

Обявяването на наградите ще се състои на 17 април от 12 часа в Палата 8.

Фотографиите изпращайте до 31 март 2005 г. на адрес:

Европейски колеж по икономика и управление
Пловдив 4000 ул. „Загруга“ № 18

Тел. 032/677 004 - Асен Попов

Такса за участие (само за участници в първа категория - фоторепортери) - 50 (петдесет) лева.

Таксата се заплаща касово на горепосочения адрес или по банков път, като се отбележат имената на фоторепортера и медията, от името на която участва в конкурса.

Банка ДСК - ЕАД, клон Районен, Пловдив

Сметка № 1003029416

Банков код 30015012

СТУДЕНТСКИ ЛИТЕРАТУРЕН КОНКУРС

Вестник „Пловдивски университет“ обявява конкурс за:

ПОЕЗИЯ - до пет стихотворения;

ПРОЗА - до три разказа.

За всеки от двата раздела ще бъдат раздадени съответно по три парични награди:

В конкурса могат да участват всички студенти от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, които не са по-възрастни от 35 години. Материалите трябва да бъдат напечатани в два екземпляра (на тях да са написани трите имена на студента, специалността и курса,

както и домашен телефон, ако желаете).

Краиният срок за получаване на творбите е 29 април 2005 година на адрес: Пловдив, 4000, ул. „Цар Асен“ №24, в. „Пловдивски университет“ или направо в редакцията (първата барака в южния двор на ректората) всеки работен ден от 10.00 до 14.00 часа. Отчитането на резултатите ще бъде около 24 май 2005 година.

Наградените и някои непремирани творби, направили добро впечатление на журито, ще бъдат отпечатани на страниците на вестника.

Състояние „ЛЮБoff“

Велин Станев е оперативен журналист, водещ, музикален редактор и програмен директор на Радио ТНН. Има стотици публикации и авторски страници в националния и регионалния печат, копирайър е на БГ Радио и Радио 1, сътрудник на БНР - програма „Христо Ботев“ и Радио Пловдив, където води култовия Велин Рокблок (с 13-годишна история). Вече четвърта година списва седмичната колонка „Дневник на Гизихта“ във вестник „Пловдивски Труд“, а от три години е хоноруван преподавател по журналистика в Пловдивския университет, на който е възпитаник. Като изключим първата в страната авторска енциклопедична рок книга „Превъплъщението на хевиметъла“ (1993 г.), сборникът с любовни разкази „ЛЮБoff“ е литературният му дебют, лауреат на конкурса на Дружеството на пловдивските писатели и издателство „Жанет 45“.

- Г-н Станев, как се роди идеята за сборника?

- През 2003-а се наложи да полежа няколко месеца по здравословни причини и за да се разсея, нарочно прочетох няколко популярни бестселъра, каквито никога преди не бях пивал. Героично издържах пет такива. До един завършвах с любов и рози. Различни автори - поразително еднакви герои. Тотална стереотипност на ситуации, образи, ефекти, възлови моменти от действието, че дори и на фабулно и композиционно ниво. И всичко в един свят на покъртителна материална ситост и уреденост. Помислих си за нашия живот. За целя този социалнобитов гизихт, в който сме затънали, за бюрократичните, юридическите, политическите, здравните и всички останали абсурди. За живуркането на ръба на физическото оцеляване, за оскотяването на мечтите и идеалите. За това къде е и какво е любовта в България! Днес, тук и сега! Прерових всички публикувани гизихти, набелязах двайсетина и втъках в тях някаква любовна история. Съвсем реалистично, бърливо, старомодно, без мераци за оригиналност и графомански напъни. Получиха се разкази,

в които любовта е невъзможна, несподелена и непозволена, стихия, унищожителна сила, чума по време на демокрация и безкраен преход.

- А това странно име ЛЮБoff?

- Времето, в което живеем и начинът, по който живеем, задушават любовта. Вярата и надеждата са обречени, а копнежът е грях, болка и страдание. Те са off!

- Времето присъства, но без политически привкус.

- Но пък всичко на социалнобитово ниво е достатъчен маркер за отношението ми към властимащите. Стремях се да не е напращиво, но как може един нормален българин, който брои последните си левчета за насъщния, който се реди до побъркване на опашки пред НОИ, Здравната каса и данъчното, когото енергито, топлоснабдяването и БТК изпращат до стената ежедневно... да бъде позитивен.

- Какво тогава е посланието на книгата?

- Трябва ли да има послание? Поставил съм различни въпроси, а кой какъв отговор ще намери не знам. Веднъж легализиран, текстът има собствен живот. Авторът е само име от корицата...

- А корицата е търговска и атрактивна.

- Дело е на художника Митко Келбечев. Работихме заедно още върху „Превъплъщението на хевиметъла“. Аз му подхвърлих идеята, той я разгърна и се разбрахме да ми покаже резултата едва когато е готов. Колкото до полиграфическите достойнства на книжното тяло, Божана Апостолова печели много пари от полиграфическия си комбинат и щедро ги пилее, за да издава българска литература. Не само утвърдени автори, но и дебютанти. Тя е последната от изчезва-

щия вид на богатите хора отгадени на изкуството, в които живеят и месианството, и месианизъмът. Божана е поет и явно душата на поета е по-силна от душата на бизнесмена. Издава заради висшата цел - българската книга да оцелее.

- Редакторът ти Христо Карастоянов е един от най-големите български белегристи. Сам ли го избра?

- Не, когато разбрах, че съм спечелил конкурса, се видях с Божана Апостолова, за да обсъдим бъдещите ни действия. И тя ми каза, че компромиси с дебют не се правят, че гържи да има редактор и той да е име. Обсъдихме неколцина и накрая тя просто набра телефона на Карастоянов и ми подаде слушалката. Докато

той работеше върху ръкописа, аз прочетох последните му книги и когато се срещнахме в Ямбол, вече бях сигурен, че е идеалният редактор. Беше прав дори когато поиска гъба от разказите да бъдат заменени с груги. Благодаря му от сърце, както и на Божана, за всичко което направиха за книгата.

- Дали твоите студенти от програма „Журналистика“ са я чели?

- Официално обявих - на изпит само с книга в ръка. Шегувам се! Имаше неколцина студенти на пловдивската премиера. Още по-рано, едно момиче отряза, че описаните чувства са пресилени. Попитах я дали някога се е влюбвала. Отговори ми: „През месец“. Аз ѝ казах, че това обяснява всичко и че съжалявам за изхарчените напразно пари.

- А как реагираха колегите ти от университета?

- По най-нормалния начин - абсолютно различно. От искрени поздравления за успеха до мнения, че са очаквали много повече. Виж, не се изживявам като писател. Та това е само един дебют. Следващата ми книга ще е съвсем различна.

- Каква?

- Например за форматното радио. Тя би улеснила и мен и студентите ми.

- Мислиш ли за представяне и в Университета?

- Да! До края на семестъра все ще го направим. Но зависи и от университета, и от ИК „Жанет 45“, и от интереса на самите студенти, на които бих пожелал да изживеят пълноценно всеки миг от обучението си, защото, когато после гизихтът ги сграбчи, ще се убедят в правотата на това, което сега смятат само за банално клише - че студентските години са най-безгрижните и най-щастливите в живота.

Интервю
на Петър КАМЕНОВ

ЕЙПРИЛ РЕНЪЛДС ГОСТУВА В ПЛОВДИВ

В Пловдив гостува американската писателка Ейприл Ренълдс, която представи романа си „До колене в чудото“, отличен с наградата на американския ПЕН център и наградата на Фондацията Ричард Райт - Зора Нийл Хърстън“ за 2004 г. Ейприл Ренълдс проведе срещи с издателствата „Хермес“ и „Летера“, където говори за творчеството си и прояви жив интерес към издателските програми на тези две водещи български издателства. Тя беше приета от управителите на издателствата Стойо Вартоломеев и Надя Фурнаджиева. Издателите поискаха да се запознаят с романа на американската писателка.

Срещите на Ейприл Ренълдс в Пловдив бяха организирани от Американ-

ки културен център към посолството на САЩ у нас. В продължение на два дни писателката, която е университетски преподавател в Ню Йорк, проведе семинари по творческо писане със студенти от Пловдивския университет Паисий Хилендарски“, обсъди техни творби, писани на английски език, и с практически упражнения ги въведе в техниките и стратегиите на творческото писане.

Пред преподавателите на университета Ейприл Ренълдс изнесе лекция на тема „Как се става писател“ и отговори на много въпроси за своето творчество и за новите романи, които пише.

Публикуваме за пръв път кратък откъс от новия ѝ роман с работно заглавие „Самуил“.

НАГРАДИ НА ФОНД „НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И МОБИЛНИ ПРОЕКТИ“

На 10 март се състоя заседание на университетския фонд „Научни изследвания и мобилни проекти“. Професор д-р Георги Андреев, заместник-ректор по наука и международно сътрудничество, оповести решението на управителния съвет на фонда да бъдат връчени награди на научни работници, които са се проявили през изминалата година. Това са проф. д-р Атанас Венков, доц. д-р Михаил Митриков и доц. д-р Ангел Антонов. Те са отличени за активна научна и приложна дейност. Наградите бяха получени от техните съпруги, тъй като и тримата, за съжаление, са починали.

Приет беше отчетът за разпределението на държавната субсидия на фонд

„Научни изследвания и мобилни проекти“ за 2004 г. Направено беше разпределението на субсидията за 2005 г., която отново е в рамките на около 50000 лв. От деветте факултета на Пловдивския университет бяха предложени общо 81 проекта, от които се одобриха 61, класирани в 2 групи.

Гласувано беше субсидията за природните науки - химия, физика и биология, да бъде завишена с 20 %. Така за хуманитарните науки субсидията е в размер на 670 лв. (I група) и 470 лв. (II група), а за природните съответно 805 лв. и 564 лв.

„Пловдивски
университет“

САМУИЛ

Откъс от нов роман на Ейприл Ренълдс

Преподобният Карл беше зет. От зори до мрак той се занимаваше с различни църковни дела. Църковните настоятели също работеха неуморно. Те промениха преподобния Карл, доколкото това им беше възможно. Донесоха му костюми в тъмносиво и морско синьо и това не бяха гарове за църковни празници. Те му предложиха да вземат неговите костюми в ярко зелено и бледожълто и да ги дадат на химическо чистене, след което платиха на собственика на фирмата, за да ги изгуби. Дванадесетте настоятели дори успеха да оженят преподобния Карл за по-малко от две години. През 1976 година той се ожени за Реджина Тейлър, тринадесет години по-стара от него вдовица с три малки момчета на седем, девет и дванадесет години. Родословното дърво и генеалогията на Реджина обаче удовлетворяваха църковните настоятели. Като техните собствени съпруги и тя беше членувала в женския университетски клуб „Алфа Капа Алфа“, а семейството ѝ твърдеше, че може да проследи родословието си чак до времето на Христофор Колумб, въпреки че не им беше приятно

да обсъждат фамилната си история до 1809 година.

Преди да ги оженят църковните настоятели помолиха Реджина да свърши една-едничка задача.

- Вън от съмнение е, че преподобният Карл е един напълно пораснал мъж. Не можем да искаме от него да порасне по-висок, но ти сигурно ще можеш да му помогнеш да добави малко килограми към теглото си. Мъж с по-голяма коремна обиколка внушава представата за власт и убавление. Сигурни сме, че той разбира това, Реджина. Ние сме чували, че се продават чудотворни протеинови шейкове, които били много ефикасни.

Тя обаче не купи тази диетична добавка, а вместо това предпочете да се разрови в готварските книги от американския Юг. Пиле пане, обилно полято със сос и овесено брашно за закуска. Лайна на плоча с мръсен ориз за вечеря. Цели пет години ѝ бяха нужни да се научи да прави пържена туршия, но с радост го

постигна до съвършенство. Въпреки че църковните настоятели бяха уредила женитбата им, Реджина по свой странен начин обичаше съпруга си. Тя с благоговение приемаше вниманието, с което той се отнасяше към паството си и което без тя да му го иска, отдаваше и на нея. Карл знаеше кой е любимият ѝ цвят и кои са любимите ѝ цветя и мяскаше звучно, всеки път, когато тя го повикаше на масата за вечеря. Той не обичаше жена си, но лелееше нейните майчински чувства и проявяваше търпимост към гецамата ѝ, които сега бяха станали негови.

Промените, които църковните настоятели внесоха в църквата, бяха постепенни. Те доставиха микрофони. И внезапно се оказа ненужно преподобният Карл да крещи от амбона и можеше да шепти молитвите си към Бога. Тези микрофони оскърбяваха Карл така, както никои от другите промени не го бяха засягали. Тяжното присъствие лиши от чувства служба-

та в сряда и неделя. Дотогава мантрата беше - идвайте рано и по-често, защото иначе хората в средата на църквата само можеха да гадаят какво спасение той им обещава. Сега, лишен от това тайнство, Карл се изправяше пред паството си вокално гол и не можеше да контролира гласа си, който се извисяваше в дамски крясък, когато биваше облаган от гуха. Микрофонът сякаш го излагаше като някой мошеник. Колкото и да се мъчеше, не можеше да проумее честотността на усилвателите и тяхната чувствителност. Дори в собствените му уши проповедта му звучеше неубедително. Църквата, цялата построена от дърво, която толкова обичаше, се превърна в негов враг и поглъщаше най-прекрасните му слова. Вместо това някакъв лепкав глас, модулиращ като гласа на малко момче, отекваше из цялата църква. Всяка неделя той се напрягаше и пращеше, не успявайки да намери пътния тон, който му подobaваше. И страдеше така, както страдеше и паството му.

Превод от английски:
Йордан КОСТУРКОВ

ЧУЧЕЛАТА - мрачното чувство за естетика в българския бит

Сигурно няма българин или гост на България, който да не ги е виждал. Те са там - в подредените в „битов“ стил кръчми, механи, винарни и в луксозни ресторанти, представящи българския бит. Там са - между низите със сушени чушки, традиционните български носии, гайдите, гъдулките и красивите предмети от бита на старите българи. Те са навсякъде - в задимените селски кръчми на всяко българско село, в близкия ловно-рибарски магазин, в курортите (особено Банско - бел. авт.), в офиси на туристически агенции, на пазарите... и къде ли още не.

Това са чучелата или мумии, или препарати-останки най-често от птици и бозайници, тъжен спомен за някогашен волен полет и хармоничен живот сред природата. Някога били важен компонент от кръговрата на веществата, стояли на върха на хранителните пирамиди, а понастоящем свидетелство за точния мерник и ловния нюх на поредния браконьер. Може да ги видите в различни пози, зависещи от майсторството на препаратора и въображението на клиента: птиците - с разперени криле, имитиращи волно реене в небето, или засели поза, показваща пикиращ полет, или пък увековечени по време на брачен танц. Жалко, защото те никога вече няма да могат да полетят, нито да „танцуват“, за да продължат рода си, защото вместо сърца имат купчина слама, вместо очи - пластмасови копчета. Как да танцуват, като са тъжни и уморени. При бозайниците позиите на чучелата са по-разнообразни. Виждаме ги освирипели с оголени от ярост зъби или пък „развеселени“ - лисица с престилка играе хоро или заек с ловна шапка пуши лула! Какво гениално олицетворение - апотеоз на гаврата и извращението. В други случаи чучелата

въобще нямат изражение, те просто са закачени под формата на кожи по стените, като предполагаме, че идеята е да се създаде усещане за уют или поне това е била идеята на неандерталците.

В екологично отношение препаратите имат и своите позитивни страни, като се явяват укритие, среда за живот и източник на хранителни вещества за голям брой микроорганизми и инсекти. В този случай обаче съществува рискът докато похапвате в гозбата ви да попаднат някои организми, които ще окажат патогенно влияние върху вас или най-малко ще разстроят апетита Ви.

В 99% от случаите чучелата, които виждаме около нас, имат и една друга особеност - **те са незаконни**. Съгласно влезлия в сила през 2002 г. Закон за биологичното разнообразие, в който са транспонирани Европейските директиви за птиците и хабитатите, се забранява препарирането и излагането на публични места на защитени видове от българската фауна. За пример, над 80% от птиците в България са защитени. Изключение има само в случаи, когато става въпрос за попълване на колекции на природонаучни музеи, като това става с разре-

шение на министъра на околната среда и водите. Обикновено в практиката тези колекции се запълват с намерени, запазени мъртви екземпляри. Притежателите на частни колекции от препарирани животни имаха възможност в едногодишен срок след приемането на закона да извършат регистрация на препаратите, а след

този период всички нерегистрирани препарати се явяват незаконни. Изключение правят и трофеите от ловни видове, които обаче съгласно Закона за лова и опазване на дивеча също подлежат на регистрация. Смясълът на този акт е ограничаването на незаконния отстрел на защитени видове и браконьерството като цяло, явяващи се допълнителен силно лимитиращ фактор за техните и без това малобройни популации на фона на разрушаването на природните им местообитания в резултат на човешката дейност. Търсенето на препарати от своя страна стимулира появата на нерегистрирани препаратори, развиващи незаконна търговия.

Преобладаващите видове, унищожени за изработката на тази „украса“ са обикновени мишелови (*B. buteo*), но има конфискувани единични екземпляри от голям ястреб (*A. gentilis*), осояд (*P. apivorus*),

скален орел (*A. chrysaetos*), сокол скитник (*F. peregrinus*), блатна сова (*Asio flammeus*), горска ушата сова (*A. otus*), забулена сова, керкenez и други. От казаното до тук се вижда, че основно за направата на препарати биват унищожавани грабливите птици. Всички те са защитени от Закона! Често обаче жертва стават и някои редки водолубиви пти-

ци като червеногушата гъска, гривеста чапла, белия ангъч, лопатарката и др.

Малко след изтичане на едногодишния срок, БДЗП инициира и участва в съвместни проверки с Регионалните инспекции по околната среда и водите (РИОСВ) - Плевен, София, Пловдив, Стара Загора, Хасково и Бургас, Регионалните дирекции на вътрешните работи (РДВР), както и Регионалните управления по горите (РУГ) в съответните райони.

До този момент са извършени 10 съвместни акции. Проверени са 32 обществени места, конфискувани са 32 препарата, а 20 са оставени за съхранение в самите собственици.

При нашите проверки неведнъж сме установявали и световно-заstraшените видра и костенурки. На някои места можеш дори да си поръчаш „вид по желание“, който до седмица да бъде доставен.

Въпреки положените усилия, проблемът с незаконното излагане на препарати все още съществува. За да може той да бъде решен и птиците, които „красят“ питейните заведения, да бъдат наблюдавани само в природата, е необходимо да продължи ефективното партньорство и координация в действията между държавните институции и неправителствените организации, работещи за опазване на природното наследство на България. Но най-важното остава промяната в съзнанието на хората. Едва ли скоро ще можем да се похвалим с гражданско общество, което, подобно на други места в света, да бойкотира заведенията, в които има изложени убити видове, но нашата задача е да започнем тази промяна и да я започнем от нашите приятели и семейства. Защото, ако всеки разясни на познатите си колко незаконно, а да не говорим за неесетично, е да се излагат подобни „украси“ в заведения за хранене, много скоро собствениците ще бъдат принудени да се откажат от тази „мода“. Важно е също така да продължим да събираме информация и да сигнализираме институциите, затова всеки от вас, който разполага с проверена такава, нека се обади в най-близкия Регионален офис на БДЗП или в Централния офис.

Издаваме нашата благодарност на служителите на РИОСВ, РУГ и РДВР за оказаното съдействие и за добре свършената работа.

Българско дружество за защита на птиците

СТУДЕНТСКО АРТ-КИНО „АМАРКОРД“

СТАРТИРА В УНИВЕРСИТЕТА

На 15 март с прожекцията на филма „Амаркорд“ беше открито студентското арт-кино в Пловдивския университет. То е своеобразна кинолектория, организирана от Философско-историческия факултет и Аудиовизуалния център, осигуряващ техническото оборудване. Прожекциите са всяка седмица в 6 аудитория и ще могат да се посещават от всички студенти, преподаватели и слушатели от Университета безплатно. Програмата подготвя Костадин Костов, който ще представя филмите с кратка беседа.

Ето какво сподели г-н Костов за идеята на тази лектория: „Пловдив има традиции в популяризирането на киното и след закриването на фил-

мотечното кино се почувства една липса за хората, които имат по-сериозно отношение към киното като

изкуство. По този повод беше създадено и студентското арт-кино и в чест на най-големия европейски режисьор Федерико Фелини го нарекохме „Амаркорд“ (означава „да си спомним“) по неговия знаменит едноименен филм.

В бъдеще може да се създаде спецкурс за студенти, които в рамките на своето обучение по някакви поводи се налага да

правят филми - историци, филолози, етнологи, биолози и др. Те могат да се обучават по Основи на филмовата изразност - дисциплина, която преподавам и в други учебни заведения. Още повече, че много от бъдещите дипломанти ще търсят реализация в телевизията и там ще работят с аудиовизуален, а не с вербален продукт.“

След „Амаркорд“ в следващите седмици предстоят филмите „Аз пея под дъжда“, режисьор Джин Кели (22 март); „Някои го предпочитат горещо“, режисьор Били Уайлдър и с участието на Мерилин Монро, Джек Лемън, Тони Къртис (29 март).

„Пловдивски университет“

ЗАДАЧИ-ГЛАВОБОЛЪСКИНИ

1. Шотландец имал 44 еднородни банкноти и 10 джоба. Може ли да постави парите по такъв начин, че във всеки джоб да има различен брой?

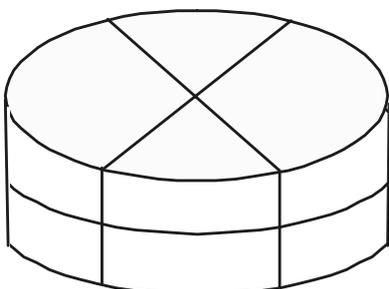
2. Знаете ли процентите?

а) Някакъв предмет поскъпнал с 10 %, а след това поевтинял с 10 %. Как се е изменила цената му?

б) Заплатата на учителя се е увеличила с 10 %, а след една година с още 20 %. С колко процента се е увеличила заплатата спрямо първоначалната?

ОТГОВОРИ НА ЗАДАЧИТЕ ОТ МИНАЛИЯ БРОЙ

1. Пута кашкавал с три отрязвания става на 8 части по следния начин:

2. а) В района има общо 45 шосета между всеки две селища.

б) Марката струва 30 ст.

$$(x - 20) + (x - 14) = (x - 4)$$

Подготвил:
доц. г-р
Георги
КОСТАДИНОВ

ПРОГРАМА

за месец април 2005 година

5 април - 18 ч. - „Ангалузкото куче“ - 1927 г., Франция, реж. Луис Бунюел и Салвадор Дали. Не надминат шедевър на световното сюрреалистично кино. За първи път с оригиналната музика от гатата на премиерата му. Есе за мъжките желания и фазите за реализирането им. Анархистичен манифест, който апелира за смърт и луда любов.

„Ангелът унищожител“ - 1962 г., Мексико, реж. Луис Бунюел. С участието на Силвия Пинал и Хосе Савиери. Филм за всеобщата морална депресия на едно общество, затворено в себичността си, без нови стойности за бъдещето.

12 април - 18 ч. - „Тридесет и девет стъпки“ - 1935 г., Англия, реж. Алфред Хичкок и с участието на Роберт Донат и Маглен Карол. Един от първите шедеври на великия майстор на „съспенса“. Криминална шпионска грама, в която напрежението се редува с неподражаеми моменти на хумор.

19 април - 18 ч. - „Джейн Еър“ - 1944 г., САЩ, реж. Робърт Стивънс. По романа на Шарлот Бронте. С участието на Джоан Фонтейн, Орсън Уелс и 8-годишната Елизабет Тейлър. Една романтична грама от края на 19-ти век, в която всички компоненти на филма работят в една посока - да трогнат и разтърсят зрителя.

26 април - 18 ч. - „Хлапето“ - 1920 г., САЩ, реж. Чарли Чаплин. С участието на Чарли Чаплин, 6-годишния Джеки Куган и Егна Първианс. Първият шедевър на безсмъртния Чаплин. Драматична комедия, в която смешното постоянно се редува с трагичното.

НАЦИОНАЛНАТА СТУДЕНТСКА ОЛИМПИАДА ПО МАТЕМАТИКА

ще се проведе от 13 до 15 май 2005 г.

във Факултета по математика и информатика

при Пловдивския университет „Паусий Хилендарски“ под егидата на Съюза на математиците в България и под патронажа на Ректора на ПУ.

Каним всички университети, технически, технологически и икономически висши училища.

За контакт:

доц. г-р Манчо Манев - заместник-декан на ФМИ на ПУ,
mmanev@pu.acad.bg;
тел. (032) 960 225, (032) 277 262,
088 9521 244; факс (032) 945 736;

